Број 98. У Новом Саду у недељу 29. априла 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, оа целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Промена устава у Србији.

I.

Ако погледамо унатраг, па и у далеку прошлост, то ћемо видети, да су поједине државе постајале овако: Или је био какав силан владар, који је са себи равним најамницима освајао земље и градове, па од ових чинио своје робове, те тако створио државу, која је дело његових руку била, а он неограничен господар, или се народ дизао, па стварао себи државу и владара. У првом случају је свакако владар давао, што је хтео почињеном народу, а у другом је давао народ своме владару оно, што је према народним интересима требао да даде, па да његов ауторитет буде изравнат са ауторитетом народним.

Ми у овоме правцу даље нећемо говорити, него ово износимо као факт и као мерило, којим се морају оцењивати поједине појаве у животу и деловању појединих држава и народа. А према томе тим мерилом се онда морају мерити и поједине епохе уставног развитка код појединих народа и у појединим државама. Тамо, где је тиран са најамницима створио државу, може бити разговора о томе, да владар даје права народу. Но тамо, где је народ створио државу и владаоца, о томе не може бити разговора, него обратно баш, т. ј. да народ одређује права владаоцу, кога је створио.

Ово су природни односи и природан уставни развитак и где се тако поступало, то су се ствари природно развијале. Но у првом случају тирани нигда нису попуштали, јер су се ослањали на своје право и „милост божију,“ по којој су владали. С тога се ту подизала револуција одоздо, против које су се одупирали они одозго, те је тако вођена борба за устав, а што је свест оних одоздо била већа, то је и борба била одлучнија и често се свршавала трагично по неувиђавне владаре. У другом случају владари често нису били задовољни с оним, што им народ даје, него су тражили све, те је револуција дизана одозго, а одупирали су се они одоздо, народ, те се много пута борба свршавала трагично по народне људе и много пута по владаре.

Ми ово износимо такођер као факта, да се остало може разумети, па о томе даље нећемо говорити. Но одмах износимо као факт и то, да су наши старији владари у свима главнијим питањима слушали глас свога народа, а то је довољан доказ, да су они као мудри и родољубиви владари осећали, како је та држава постала и где је њена снага. Да се та држава мирно развијала до данашњега дана, то би оно доба послужило као основ моћи и величине те државе и она би данас заузимала значајно место у свету. Али је онда неоспорна истина, да би се из тадашњих сабора развила чисто српска државна уставност, којој би атрибуте диктирао српски дух, те би у тој уставности било усредсређено све оно, што се у животу народа и развитку државе показало као природна последица напретка, те и природна потреба.

Док се о овоме добу српског државног живота мора кад и кад говорити и на основу претпостава, дотле стоји као необорива чињеница, да је нову Србију створио народ. Истина тврди се, да је Србију створио њен ослободиоц, али је то погрешно мишљење, кад се зна, да је и он гуран напред струјом, која је текла народом од косовске погибије, па до ослобођења. Но да нас не би ко криво разумео, то исповедамо, да и ослободиоцу припада велика заслуга, али тога нигда не би било, да није ту било народа, који је био свестан своје ствари и који је био вољан, да се за ту ствар жртвује. А што је најглавније, за велико дело ослобођења спремао се на саборима договорно, па кад је све уговорио, нашао се човек, кога је он, народ себи ставио на чело, те је могао рећи: „Ево мене, ево рата с Турцима!!“

Као што се види, нову Србију је створио сам народ и створио је свога владаоца, те онда и ту влада она друга истина, али владају и они други односаји, по којима народ одређује право владаоцу и подиже га до земаљскога ауторитета. Народ, који је знао створити државу за то, да обезбеди све оно, што је појединцу и народу свето; народ, који је осетио потребу, да на челу државе постави владаоца, зацело мора знати и каква права треба да пренесе на владаоца, па да он у истини постане земаљски ауторитет. Начин за уређење тога исказан је већ у прошлости, којим је држава створена, а владар постављен, то је путем сабора и договора између народа и његова владара. Држимо, да је то са свим тако јасно те да о њему не треба више ни речи потрошити, јер ако важи, да је тај владар постао вољом народа, што се признаје, онда се та воља мора поштовати и односно уставнога развитка и државнога развитка у опште. А народ је вазда хтео, да с једне стране одржи природан односај између њега и владара, а с друге стране, да уставом то утврди и узакони из свога и државног живота све оно, што се показало као природна потреба тога развитка.

Дакле да ми из прошлости ништа нисмо имали, него само оне уставне зачетке од старе државе, па би разумни владари и државници широкога погледа морали и с тим рачунати бар у толико, да народ српски није онај народ, коме се одозго деле мрвице, него је народ, који са својим владаром има да подели права, те да тако постану два правомоћна и снажна ауторитета у земљи. Међутим, ту је нова Србија, коју је народ створио, па јој на чело метнуо свога врсного сина за владара и тим му дао сам права, којима је мислио, да ће моћи бити оно, што као владар треба да буде. Према томе то је основ, на коме се мора развијати уставност у Србији, а на име мора се договорно радити и утврђивати у оквиру, који је тај основ сам заокружио. Ако се иначе чини, т. ј. силом ствар изврће, као да владар има право давања неких права народу, која је он сам себи извојевао и својом крвљу запечатио, то значи терати

ПОДЛИСТАК.

БЛАГОДАРНОСТ.

(монолог).

Harry Alis.

Један господин (грозничава погледа претрчава новине): О, мене несретника!... Ох, ја глупави во!... Ох, да грозне несреће!..

(Очајнички): Изгубио сам сво имање! Хлеб моје деце!... Сто хиљада франака!...

(С болом): И нисам видио ни број од кола!... У »Фигару« ништа!...

(Гњевно): Још се смеју хвалисати својим извештајима ове гадне новине!... Али и каква глупост беше од мене, сести у кола!..

(Бесно): Имао бих вољу главом о зид ударити!... Ни у „Gaulois“-у нема ништа!...

(Као у лудилу): Ах, убићу се!... Овакав удар тешко је преживети!... Па још шта ће ми на све ово жена рећи док сутра дође?!.. Први ће јој посао бити да иште рачун од сто хиљада франака!... Ни у „Voltaire“-у ни шта!... О, знам је добро!.. Рећи ће да сам их утукао, да сам их проћердао на шампањер и појео!... Хоћу рећи попио... Не знам већ ни шта говорим.!... Заиста боље ће и бити да у једанпут свршим!..

(Страсно): О, радо бих дао десет хиљада франака!.. Ни у „Evenement“-у ништа!... Двадесет хиљада!... дао бих половину од сто хиљада, кад већ мора да буде!... Бар би се спасао од пропасти!... Шта да радим шта да радим?...

(Као да је главу изгубио): Ах, Боже шта видим!... број кола 3107-ми... полиција... сто хиљада франака... банкноте... папирне вредности... Нашло се!... Нема сумње!... Ах, несвест ме хвата од радости.

(Седне): Да видимо још једаред.. новчаник од руске коже... Поштен кочијаш... лепа морална црта... Спашен сам!.. То је моје нема сумње... Одјурићу у полицију... Не, пре свега разберимо се... боље ће бити да мало размислим...

(Поново чита новине): Јесте, заиста је то.. број кола 3107... Поштен човек!... Спасао ми је живот!... Ваљан, поштен кочијаш број 3107... Заиста многи добивају ордене за врлине, а који не заслужују у тој мери као овај човек!..

(Шета се горе доле.) Ах!... чисто сам одахнуо!...

(Одреши оковратницу.) Не, у полицији се већ не може изгубити... Нема више опасности!.. Чекајмо.. Отићу тек пред вече... Не шкоди ако се човек покаже као да се ни мало не жури... равнодушно и неусиљено ћу искати моји сто хиљада франака.. То ће ми повећати углед... Рећи ће, но овом није баш много стало до новаца, сигурно су му пуни џепови.

(Замишљено): Е, а шта да дам овом поштеном човеку?... Напред сам одлучио, да нећу жалити и штедити у благодарности... Рекао сам да ћу дати хиљаду франака, па и даћу... Ех, ех, хиљаду франака је велик новац... хиљаду франака не роди на врби..

(Лукаво): Не, богме, али роди кад-кад у какви коли, кад какав луцков... све једно... Ипак је то много... Мислим да је 500 франака лепа сума... вредност једне деонице... и кад не би био по природи благодаран... Али ја сам таки...

(Као да му нешто пало на ум): Али Балодард кад му је женине минђуше донео неки стражар, наградио га је са 50 фран... И инак су описали у новинама... Ма да дијамантски украс није то, што су банкноте... Ситни украс није тако лако наћи као једну паклу банака које стоје у великом новчанику... А кад би му дао 100 франака? Држим да сам и овако издашан; сто франака, бадава, сто је франака... А тај кочијаш се није много трудио за толику суму... требао је само отворити кола. Већ то је сигурно да је сретан тај лола!.. Па још кад помислим, како живе ти кочијаши!... Кажу, да је скоро сваки какав адраповац или побегли гусар... већином сумњиве екзистенције, који су на свашта готови. — (Живо): Не мислим да је и кочијаш број 3107.... Ох не... али најпосле... ко зна?... Па онда кад му дам 100 франака, шта ће радити с њима? Зацело ће их попити... са којекаквим девојчурама... Та опште позната је ствар, да су сви кочијаши пијанице... види им се и по носу... А у оваким приликама... ја.. који сам (узгред речено) конзервативних начела... отац породице... зар да му дајем прилике на грех... зар да будем невини узрок његовој покварености.. да жртвујем за њега хлебац моје деце!... Будимо справедљиви али не и лакоумни.. не дајмо се наводити на странпутицу због нашег доброг срца, и не прелазимо границе... На сваки начин обдарићу га...

ствар из природнога колосека, то значи стварати преврат одозго.

Но на жалост од 1807. године, па до данашњега дана, нити је било у Србији државника, нити владара, који су се знали узвисити на праву висину и који су рачунали са горњим чињеницама, те је природно, да се држава па и уставност с њом нису могли правилно развијати. Борба се водила у два правца: владар и његови доглавници су је водили против народа, од кога су хтели да направе модерну бесправну рају, затим између владара и тих доглавника, који су хтели да буду они све и сва. Народ је срушио ту силу туђинску, народ је после о светоандрејској скупштини срушио и домаћу силу. Но као што се она прва сила пренела на рођене синове, и није уништена, тако су исто неки знали да је приграбе и понесу после те значајне скупштине. Но народ није малаксао, него је избио у новој једрој странци, која је ступила под именом: радикална странка. Не остварили се оно, што треба, т. ј. не решили у природном колосеку унутрашње уставно питање и неутврдили право и дужности на горе истакнутој основи, па да поникне чиста уставност из народних потреба. не решили као што треба велику задаћу с поља, то ће народни геније и преко ње прећи и избити у другом облику. Треба бити на чисто с овим. Не потиче та борба из побуда појединих, него из народне свести и народних природних потреба, а то се неда ничим задржати и на то се неда ништа накаламити.

Ми овде износимо чињенице (види о томе опширније у уводном чланку „Заставе“ бр. 86. од о. г.) па констатујемо као факт, да је та борба новим уставом од 6. априла ове године дошла у нови стадијум. Краљ и његови саветници су канда осетили малаксалост народне обране, која је изражена у борби радикалне странке, те су прегли, да овим уставом узаконе за краља и власнике, зашто су се борили од 1807. г. до данас. Што је најглавније да законом поруше пре свега природан одношај између владара и народа, по ком договорно уређује своје односе, него да краљ даје, што хоће, дакле стали су на оно прво становиште уређивања државних послова, на становиште, са кога су полазили апсолутни владари, а за тим се одавно ишло. Према томе принципу стоји други принцип, да онај, који је устав дао, може га и узети. У томе је прави значај ове октројке, којом је у Србији извршен нов државни удар одозго и који ће повући за собом природне последице: самовласну владавину одозго и одупирање одоздо.

Др. М.

педесет франака... да да... 50 франака... што је изгубио дан..

(Лукаво): Не баш да слепо верујем у несебичност... Лепа је то црта... Примерно поштење... Овако јефтино признање лако човек изговори! Али ко ће га знати, шта је узрок да је овако чинио?... Прво, можда мисли, да знам број... Примерно поштење!.. Врага!.., Бојао се једино тога е ће га затворити!... Ако ћемо ово поштењем назвати, онда поштење гомилама трчи по улицама!..

(Полуже замишљен): Шта више, ко ће знати није ли то по плану било да однесе на полицију?!... Чуо сам, да има људи, који као по некој трговини траже изгубљене вредности... Има ту више врста пробитачности: прво награда... за тим кад-кад и драгоценост, која њихова бива, ако се сопственик ни после године дана не јави... па онда им име штампају у новинама... То човеку стиче гласа... доцније пак добијају орлен за врлине...

(Огорчено)... па весело славе тога, луцкова!... исмевају се с њиме!... узимају га за ругло!... назову га шмокљаном, маторим магарцем!...

(Узрујано): а, до сто ђавола, мене нећете исмејати!... ја већ нећу да будем шмокљан!.. Благодаран сам, така ми је природа!... али да ме излажу због тога руглу!.. не, не!

(Одлучи се): Поклонићу му десет франака, то је округла сума... Али ћу рећи полицијском комесару, — нека припази на тога никоговића.

Превео —л—

Политички преглед.

Угарски сабор примио је уговор „угарско хрватског паробродског друштва“ За тим је примио сабор измену закона о инвестицији од 1897. године. По томе ће се набавити за железницу 2000 теретних кола.

Тиса и Сел. Бивши министар председник Коломан Тиса изјавио је у листовима, да ће он заиста гласати против закона о инкомпатибилитету посланичком, ако се не усвоје његове измене. Па је изјавио и то да он зна, да треба да иступи из странке, кад се постави партијско питање, а он се не слаже с већином. Изјављује само то да он није казао: „хоћу да видим, ко ће ме истиснути из странке, коју сам ја створио“. Стеван Тиса, син Коломана Тисе, предао је министар председнику Селу списак оних измена, које његов отац и он траже у поменутој законској основи. Министар-председник Сел је обећао, да ће одговорити. У петак, најдуже суботу у вече претресаће то питање клуб владине странке. Многи очекују сигуран расцеп, јер не верују да ће министар председник попустити.

Држање престолонасљедника Франца Фердинанда живо прате политички кругови. Његов дворски маршал гроф Кострица захваљује се свима католичким друштвима, који су честитали престолонасљеднику на његовом држању. Из тога изводе, да је престолонасљедник отворен противник оне струје, која хоће да се оцепи од Рима, управо да се сједини с Немачком. Њега у опште држе за противника данашње политике, а тврде, да се у томе слажу с њим скоро сви чланови владарског дома...

Свирепства у Мађедонији. „Глас Српства“ доноси дугачке спискове, из којих се види да Бугари убијају и кољу по Мађедонији цвет српскога народа, тако варварски како ни Турци нису чинили: убијају девојке учитељице, секу на комаде жене па чак и невину децу српских свештеника. Упитајте својту жртава тога зверства; зашто су њихови блиски и драги убијени, преклани или искасапљени? сви ће вам једногласно одговорити: „Зато што нећемо да смо Бугари, зато што у Мађедонији нема Бугара али има руља „бугараша“ т. ј. оних што бугараше. Председник мађедонског комитеа вели у свом писму штампаном у „Реформи“ од 1. марта: „У Мађедонији, у самој ствари, многи случајеви убиства су политичке природе, а објашњења за то треба тражити у оној корпорацији, која има права да докаже, како располаже тежњом и вољом мађедонског становништва“. Ово је јасно и разумљиво. Значи, треба убијати и вршити зверства преко најмљених убица, да би се доказало, како мађедонски комите — иначе бугарска влада — располаже вољом мађедонског становништва. Може ли се то и даље мирно гледати?!

У Немачкој ће одгодити државни сабор до 26. новембра по новом календару. Сви су изгледи, да ће га доцније и распустити, јер се неће да покори вољи владаревој.

У енглеском сабору (доњем дому) усвојено је, да се енглеском краљу повиси цивилна листа од 476.000 на 543.000 фунте штерлинга. И ако су многи били противни, сабор је то усвојио са 307, против 58 гласа.

Рат између Енглеске и Транзвала. Брзојави из Лондона јављају о пресеченим телеграфским жицама у Транзвалу, и да су се многи енглески коњички добровољци укрцали за повратак у Енглеску. Тима је добровољцима истекао рок и види се, да нису хтели остати ни под којим условима да и даље ратују. Занимљив је енглески брзојав, који јавља, да су Стејин и Девет по свој прилици у западном Транзвалу. Види се, да Енглези и не знају где су им противници. Др. Милер, оранжки заступник у Хагу, изјавио је да Бура има најмање 24.000 под оружјем. Девет је преустројио целу бурску војску. Он је сигуран да ће се Енглезима догрдити овај рат, а Бури ће се брзо подићи. Не говори о злату и дијамантима, али је предео који граничи са Басутском веома плодан, те ће Бури за извежено жито добити многе новце. Енглези би хтели са појединим заповедницима бурским, иза леђа управе, да закључе мир, но то им неће испасти за руком. — Међу тим баш те смицалице, којима би се хтели Енглези да послуже, сведоче најбоље, да њихова ствар стоји зло на бојном пољу.

Делимична промена министарства у Србији.

Београд, 27. априла.

Ненадно и неочекивано догодила се делимична промена министарства. На име досадањи министар просвете Паја Маринковић и министар војени М. Васић одступили су, а на њихово место дошли су: за министра просвете Љубомир Ковачевић, познати историк, а за министра војног: пук. Божидар Јанковић, ађутант краљев.

Ова је промена дошла потпуно неочекивано. Тек кад су изашле званичне новине, дознала је публика о томе. А остали београдски листови, који изађоше вечерас, доносе само свршен чин, без и једне речи тумачења.

Бивши министар просвете П. Маринковић, тек се вратио био с пута из Лесковца, Ниша и Пирота, а како о његовој оставци нико није до скора ни мислио, сведочи то, што је пре 2 дана био именован за заменика министра привреде, који је отпутовао у Румунију.

Узрок кризе и није политичан. Види се и из тога што је за министра просвете дошао Љуба Ковачевић који такође важи као напредњак и ако није јако прононсиран.

О самом узроку ове промене, тешко је писати. Она је никла из личног судара оба министра која су дала оставке. Ствар је кажу јако деликатна и говоре да ће се свршити с двобојом ожењеног и нежењеног министра који одступају, и ако двобој у Србији нити је уобичајен, нити је законом уређен, т. ј. не казни се блажије од другог убијства или озледе.

Досадањег министра војеног, пуковника М Васића жале сви кругови. Он је јако образован човек, смишљен, енергичан и много је урадио за ово кратко време. Паја Маринковић бивши министар просвете био је такође јако подузетан, много се истицао, али његова унутарња вредност није стајала у сразмери са жељама његовим. Да је дуже остао министар, уверио би се, како би се све срушило, што је зидао, јер је мислио да се може све. Он је највише радио и на фузији напредњака и радикала.

Указ, што су га донеле званичне новине гласи:

Ми Александар I. по милости Божјој и вољи народној Краљ Србије, уважавајући оставке које су Нам поднели:

Наш Министар војни, Наш почасни Ађутант, ђенералштабни пуковник г. Милош М. Васић, и

Наш Министар просвете и црквених послова, г. Павле Маринковић,

разрешавамо их од досадашње дужности и стављамо их на расположење,

А ПОСТАВЉАМО:

за Нашег Министра просвете и црквених послова, г. Љубомира Ковачевића, професора Велике Школе, и

за Нашег Министра војног, Нашег почасног Ађутанта, ђенералштабног пуковника, г. Божидара Јанковића.

Председник Нашег Министарског Савета нека изврши овај указ.

У Београду, 27. априла 1901. године. Александар с. р. Председник Министарског Савета, Др. Мих. В. Вујић с. р.

Нови Сад, 28. априла.

Руси о српско-руској војној конвенцији. „С. Петроградске Вједомости“ пишући о српско-руској конвенцији, веле, да је излишно било званично порицати ту вест „Times“-а и чуде се, што је српски посланик у Бечу, Христић, и штампао у тој ствари изјаву у „Н. Сл.

Преси“. Јер та вест, веле „Вједомости“, може изазвати само осмех. Но српски посланик је то, очевидно, учинио по налогу своје владе и вероватно, под притиском Аустрије, где су се ваљда зато уплашили, што се употребљава тако чудновато средство за умирење живаца, који су после смрти Милана Обреновића разорени. А чуде се „Вједомости“ и М. Вујићу, што пуца пушком у ветар. И продужују даље: „Да је Србија закључила војну конвенцију и шта више ову продужавала и допуњавала, то знамо врло добро, али то не беше с Русијом. Нама се чини, да су се овом приликом затрчала господа државници аустријски и српски — први с подозрењем, а други — са жељом да умире узнемиреног свог суседа“.

„А није се имало рад чега плашити! Јер српско-руска конвенција има тако мало права на опстанак, да не вреди о томе ни говорити... Да може постојати војна конвенција француско-руска, руско-германска, руско аустријска — то све може да буде, али српско-руска конвенција опростите, то је нешто непојатно. Међу Русијом и Србијом могу постојати повољни односаји: економски, културни и т. д., али — војни — никако. И каква би смисла имала таква конвенција? Та она би могла бити само једнострана, па узели је с које било стране. Ако би ми у случају потребе зажелели, да заштитимо Србију, то можемо да учинимо и без конвенције, а Србија нас не може заштитити... просто зато, што она то не може учинити. Јер она је малена — врло малена — а да би могла играти се „велике државе“, те бити готова или неготова да потпомогне Русију“.

„Ми добро знамо, да у Србији има доста шовиниста, који тврде, да је Србија и њена помоћ потребна Русији. Но време би било да се то мало расветли. По оној „у се и у своје кљусе“ ми ћемо се знати наћи и без помоћи, какву би нам могла пружити Србија. Не шкоди напоменути то неколицини српских шовиниста, у које ми не убрајамо г. Вујића, те зато и претпостављамо, да у изјави г. Христића у „Н. Сл. Преси“ има више неразумевања, но тенденције“.

„Откуда тај страх од уображене војне конвенције — не ћемо да испитујемо. Али да не налази тај факт криво објашњење у одликовању орденом од стране краља Александра нашег бившег војног агента у Србији, којег је он пре подруг године окривио био због саучешћа у атентату Кнежевићеву на живот Милана Обреновића? Ако је тако, онда би могли да умиримо своје „суседе“ тиме, да се такво неочекивано одликовање најбоље може објаснити оном нашом старом изреком „Боље икад, но никад“, и да тешко могу за то постојати озбиљни мотиви.“

* * *

Толико „Петроградске Вједомости“. А ми би рекли, да таким тоном и с такве висине не би требао да говори о Србији ни један руски публициста.

Треба да разумемо!

У железничком возу путују и три католичка свештеника. Кад смо дошли у Будимпешту, погледам у њих, а они се претворили у башту. Један је позеленио као палмов лист, други је поцрвенио као божур, трећи поплаветнио као љубичица.

Почех разабирати, зашто се то догодило, па дознам, да су купили новине и прочитали најновију вест: »Папа Лав XIII. жели да после његове смрти не буде више избор папе, него да он именује у свом тестаменту себи наследника«.

И баш се збиља ти људи љутили на ту вест... А један од нас Срба који путовасмо тим возом, поче осталим Србима да тумачи:

— Видите ли ви сад, шта се деси онима тамо?! Ал тако је то, кад људи не разуму дух времена. Сви смо ми мислили, да ће нам XX. век донети нове борбе, муке и терете... Но преварисмо се! Појавио се очигледни предак, само га ми не видимо! Ето се они тамо љуте, што неће бити конклаве, избора и свакојака чуда после папине смрти...

— А зар ми нисмо такви?! Не зову нам сабор. Остављају нас на миру с њим, не покрећу нас, а нами још није право. У Србији чим су помислили на нов устав, добили су га. И то добили без избора, без скупштине, без мучних и дугих дебата, и још нису задовољни. Саборски одбор хоће да скине терет са ученица наших виших девојачких школа; ради свом силом на том, да затвори те школе, а ми још вичемо на њега...

Бадава, још смо сувише тупи, а да би могли разумети дух времена. Шта би нам фалило кад би Лав XIII. створио обичај, да папе именују у тестаменту своје насљеднике?! То би се онда могло пренети и код нас! И отац Георгије би управљао с нама до суђена му дана, па би лепо после смрти његове отворили његов тестамент и видели шта нам књига каже и ко да нам буде патријарх. И тако би путем тестамента прелазио с једног на другог и Даљ и Бело Брдо и Борово, те не би морали ни с тим да лупамо главу. Доцније би без сумње постао обичај, да и црквено достојанство прелази од оца на сина, као светско И онда би се могли црквени велико-достојници женити. А сигурно би у потоњим вековима ушло у обичај, да то насљедство прелази по потреби и на — женску децу...

Ако ми будемо стајали на оном старом, затуцаном становишту, онда ћемо нарочито ми Срби од чуда морати не само црвенити плавити и зеленити, него ћемо се — каменити. А ошта нам је: да се с нами бави вртарство и минералогија, кад можемо лепо да схватимо дух времена, па да живимо мирно и задовољно...

Тај дух времена иде за тим, да скине са народа сваки терет и бригу... Сретни народи XX. века треба само да стоје и гледају! А има ли од тог веће среће?! Видите ли ви да је све лепо и красно, а биће још и боље само треба — разумети.

Вести из места и са стране.

Против мађарског језика. Из Беле Цркве јављају, да су два тамошња варошка представника, Карло Штајнер и Тобијас Мастер, позвали на одговор градског начелника Фрорнијуса, што се у варошкој болници воде записници на мађарском језику а не на немачком, кад је званични језик вароши немачки језик. Мастер је уз то захтевао, да се записници воде и оверују само на немачком језику И поводом тим је градски начелник обећао, да ће се записници ти у будуће водити само на немачком језику. — И због тога један будимпештански мађарски лист ударио у лелекање: Сиромах мађарски језик, како га прогањају у његовој рођеној домовини! — Јо, шта ћемо? Сваком је мио свој језик. И са свим је природно, што се свако радује, кад може да се служи својим матерњим језиком свугде, где не мора да се служи туђим. Од доламе је преча кошуља. Па што да је то криво неким мађарским шовенима, кад и они најволије — свој матерњи језик.

Гроф Толстој о вери. „Писма — вели Толстој — у којима ми се прети уништењем, јер је мој рад штетан по православну хришћанску цркву, дабогме да не утичу Бог зна како на мене. Само ме у толико немило дирају, што има људи, који ме без узрока мрзе. А смрт? Човек је увек спреман на смрт, па тако и треба да је. Премишљао сам поново о томе, како човек, кад је здрав, а он се труди, да удеси свој спољашњи живот што удобније, док кад се разболи, а он мисли на унутрашњи живот и само би једно да научи: умрети. — Од вере се не да живети. Али вера треба да се састоји из познавања онога, ради чега живимо? За тим тежимо, јер то је најважније на земљи. Али томе треба да се научимо сами собом а не из туђих речи. А да сами собом дођемо до тога, треба да испитамо своју веру, као што оно рече Христос: Проучите моју науку, па ћете видети, да ли је добра. Своју веру у последње време исповедам у сваком свом књижевну делу. А најбитније од тога је ово: Моје је уверење, да наш живот није наш, него Божји који нас је послао на земљу. Зато сврха нашег живота ваља да је, да вршимо вољу Божју. А његова је воља, да на земљи престане мржња и борба и на место тога да цвета љубав и слога. То је све. Покушајмо, да живимо по таквом уверењу, па ћемо видети да је то права вера“.

Румунски новчани заводи у Угарској. Крајем прошле године беше у Угарској 75 румунских новчаних завода. Ови заводи лепо напредују и својски потпомажу народну ствар румунску. Од 75 завода, само је један имао штете, а сви остали лепе користи. Према 1899. години, резултат је био у 1900. години овакав: Дуговање. У години

	1899. кр.	1900 кр.	Према 1899. било
Основ. капитал	8,871,265·34,	9,631,566·86,	+ 760.301.72 кр.
Резервни фонд	2,307,205·98,	2,517,676·30,	+ 210.470.32 кр.
Засеб. рез. фонд	309,760·58,	336,825.42,	+ 27.084.84 кр.
„Албила“ и резервни мировни фонд	400.000·—	400.000. —	
Миров. фондови	572.357·—	667·752·66,	+ 95,695.66 кр.
Заложни папири „Албине“	4,916.700.—	4,957.200·—	+ 40.500.— кр.
Реесконт. менице	7,272,772·80,	7,236·089·62	— 36,783·18 кр.
Тек. рачуни	21,592·66,	50,829·—	+ 29,236·34 кр.
Преносне камате	449,552·46,	553,924·66	+ 54,372.20 кр.
Улови	32,212,828·20,	34,953,431·01,	+ 2,740,602·81 „
Ставке тек. рач.	1,513.771·32,	786,471·19,	— 727,290·13 „
Неподигнути дел.	17,400·08,	34,141·94,	+ 19,741·86 „
Чиста добит	1,303.817.56,	1,360.954·61,	+ 57,137·05 „
Свега	60,219,013·98,	63,486.863·27,	+ 3,267,849·29 „

Имање. У години	1899. кр.	1900. кр.	Према 1899. било:
Готовине	722,343·02,	850,883·48,	+ 128,540·46 „
Ескомт. менице	29,311,065·14,	30,792,920.56,	+ 1,481,855·42 „
Хипот. зајмови	12,175,506·96,	13,144.061·12,	+ 968,554·42 „
Лични кредит	4,249,309·32	4,452.505.30,	+ 203,195·98 „
Укњиж. менице	5,196,874·06,	5,653,757·01,	+ 456,872·95 „
Предујам на вр. папире	350,037·98,	443,298·03,	+ 93,260·05 „
Непокретности	1,623,232·62,	2,029.671.44,	+ 406,438·82 „
Неплаћен осн. капитал	209,700·78,	336,828·63,	+ 127,127·85 „
Вред. папири	2,940,180·70,	3,042,411,59,	+ 102,230·89 „
Тек. рачуни	2,124,814·08,	1,223,926·69,	— 900,887·39 „
Предујам на плодове	11,061·42,	4666·—	— 6,395·42 „
Жиророчун	210,001·—	79,437·65,	— 130,563·35 „
Покретнине	78,700·30,	83,261·80,	+ 4.561.50 „
Камате и разна потраживања	1,016,186·60,	1,343,966·—	+ 327,339·40 „
Губитак		5,277·97	+ 5,277·97 „
Свега	60,219,013·98,	63,486,863·27,	+ 3,267,819·29 кр.

Из ових бројева се види, како су румунски новчани заводи јако напредовали. А привукли су себи народ свој, тако да имају од њега улога на 40 милијуна, дакле трипут више, но што износи основни капитал. — Радознали смо, како су наши српски новчани заводи напредовали у прошлој години.

Сибирски брзи возови. Управа руских железница лепо је описала прошле године на париској светској изложби железнички саобраћај између Москве и Иркуцка. По том опису пут између те две вароши траје девет дана. Овај дуги железнички саобраћај продужиће се још са 70 сахата даље, кад буде готова транс-сибирска пруга до своје крајње тачке. — Порт-Артура. Руска железничка управа учинила је све могуће, да учини сношљивим ово дуго путовање. Због сибирске климе употребљавају се ванредно целисходне справе за грејање на возовима. Сваки воз се састоји из шест вагона: један је првог реда, два другог реда, један је салон, један ручаоница и један је за пртљаг. Спомена је вредно, да је требало три месеца, па да се транс-сибирски возови овако удесе. Сваки вагон има осам точкова, Прозори су удешени тако, да унутра не продре прашина, ветар и дим. Из једних кола и друга воде згодни прелази. Дужина особних возова је 18·28 m., ширина 3·14 m., а висина 2·65 m. Зидови вагона су од двоструких јелових дасака, које су удаљене једна од друге на 66 милиметара. Површина им је постављена дебелом артијом и гиљом, а празнина између њих је испуњена длаком. И патос је тако удешен, и покрива га и линогеј, те се лупа од кола једва чује. За грејање има пећ, а уз њу друге згоде, и цеви које спроводе врелу воду. — Једна друга справа служи на загревање хладног ваздуха, пре но што ће овај продрети у кола. И то чини, да температура никад, ни при највећој зими, не падне ниже од 15°.

Време. Очекивати је топло време, местимице с кишом.

Вода. Дунав опада, Сава расте код Сиска, а а код Митровице опада, Драва и Тиса опадају.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 28. априла.

Будимпешта. Председник министарства Сел је изјавио изасланству ђачког конгреса, да ће он после њихова писмена поднеска у погледу примања на се протектората, видети, какво становиште ће да заузме у овај мах према ђачким жељама.

Мадрид. У Барцелони још једнако трају хапшења.

Будимпешта. (Саборски извештај). Вишонтаји ће интерпелирати у ствари темишварске фабрике ципела. — При трећем читању примљени су јуче вотирани поднесци. За тим се прешло расправи о измени закона о шпиритусу гледе плаћања пристојаба на признаницама и уговорима.

Цариград. Сукоб због страних пошта заоштрава се. Посланици вратили великом везиру ноту натраг, јер у ноти имаде поновљених увредљивих обеда.

Москва. Становницима је забрањено ношења пожа.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Према решењу управнога одбора „Матице Српске“ од 19. фебруара (3. марта) 1900. бр. 93./У. О. ex 1900. расписује се офертуална дражба за спољашњу оправку куће „Матице Српске“ Фрање Јосифа пијаца 2. бр. — Прорачунска свота је 1852 круне.

Затворене понуде са означењем имена, имају се до 10. (23.) маја о. г. пре подне у 10 сахати „Матици Српској“ поднети, где се нацрт и прорачун могу видети.

О поднесеним понудама, решаваће „Матица Српска“ слободна.

У Н. Саду 25. априла (8. маја) 1901.

Економски пододбор
„Матице Српске“.

239 1—1

СТЕЧАЈ. 238 1—3

Српска православна црк. општина у Срп. Чанаду држаће дражбу 13. (26.) маја т. г. после подне у 2. сата, за оправку свете цркве, прорачунска свота износи, зидарски рад и материјал 1363 кр. 80 пот. Дрводељски рад и материјал 1398 кр. Лимарски рад и материјал 1381 кр. 60 пот. Малање унутрашности св. цркве 1400 кр. Дрворезачки и златарски рад 1600 круна. Столар и прање 132 кр. свега сума 7275 кр. 40 пот. Сваки дражбеник дужан је 10% као пишманлук уз писмену или усмену понуду приложити.

Унапред примећује се да ће се само оспособљени стручњаци дражби припустити.

Општина задржава себи права коме оће овај посао да преда и после дражбе, прорачун и условија могу се и пре означеног дана код подписаног видити.

Из седнице црк. одбора држане дана 22. априла 1901.

Душан Зарић, привр. перовођа. **Александар Зарић,** председник црквене општине.

Стечај

Српска Штедионица као задруга у Ст. Сивцу тражи

КЊИГОВОЂУ

који је вешт у двоструком књиговодству и у српској, немачкој и мађарској кореспонденцији

Годишња плата је 1000 круна.

Првенство имају они, који су код новчаног завода већ деловали. У име кауције има положити изабрани своту у износу годишње плате и то у готовом новцу или у вредносним папирима.

Рок за пријаву је 10. јуни по нов. кал.

Управа
Српске Штедионице као задруге
у Ст. Сивцу.

241 1—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА
У НОВОМ САДУ

треба помоћника. Захтева се, да је добар продавац вешт у намештању излога, знање српског, мађарског и немачког језика. Ступање 20. јуна. 244 1—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
САВЕ ПЕТРОВИЋА
У БЕГЕЧУ

потребује шегрта, првенство има који је вичан немачком и мађарском језику.

Ступити може одма. 243 1—4

ХРАСТОВО
ВИНОГРАДСКО КОЉЕ

1000	комада	од 1·—	метра	по фор.	10.—
1000	„	„ 1·25	„	„ „	12.50
1000	„	„ 1.50	„	„ „	15 —
1000	„	„ 1·75	„	„ „	17.60
1000	„	„ 2.—	„	„ „	20.—

може се добити на парној пилани

Фрање Гамиршека
у Митровици.

240 1—6

Зашто толика подражавања?
Зато, што је прави Ајзенштетеров

Linoleum Fussboden Email

са регистрованом заштитном марком „Eiserner Ritter“ најбољи и најдуготрајнији лак за мазање меког **патоса** и **кухињског намештаја.**

Ајзенштетеров Линолеум емаил за патос

суши се за један сат, имаде ванредан сјај и до сад ненадмашиму трајност.

Услед велике прође, налази се у трговинама под разним именима подражавања без икакве вредности, те *треба сваки изрично да тражи* **само** *Ајзенштетеров*

ЛИНОЛЕУМ ЕМАЈЛ
ЗА ПАТОС

са регистрованом марком: „Eiserner Ritter“.

Lack- und Farbenfabrik
Gebrüder Eisenstädter

Главно стовариште у Новом Саду код:
Стојановића и Радовановића.

145 7—16

Хемијски завод краљ. угарског универзитета:

Kristály

Планински извор
СВ. ЛУКИНОГ КУПАТИЛА
У БУДИМПЕШТИ
јесте ванредно чиста, двоструко-угљено кисела

МИНЕРАЛНА ВОДА.

Добија се у шпецерајским трговинама, гостионицама и рестарацијама на жељ. станицама.

У НОВОМ САДУ:
У ТРГОВИНАМА Г. Г.
Стојановића и Радовановића, Браће Вагнера, Д. Коде и З. Арсенића. 628 43—

Од више стотина приознатих лекара препоручена.

Најукуснија и најјефтинија минерална вода.

Треба покушати срећу!

Већ су се многи, који су код нас купили срећку, усрећили.

Највећег изгледа на добитак има наша краљ. угарска класна лутрија од

100.000 срећака извући ће се **50.000** СА НОВЧАНИМ ДОБИТЦИМА.

Највећи добитак евентуално

1,000.000 КРУНА.

1 премија 600.000, 1 добитак од 400.000, 200.000, 2 по 100.000, 1 од 90.000, 80.000, 70.000, 2 по 60.000, 1 по 40.000, 5 по 30.000, 1 од 25.000, 7 по 20.000, 3 по 15.000, 31 по 10.000, 67 по 5,000, 3 по 3.000, 432 по 2.000, 763 по 1.000, 1238 по 500, 90 по 300, 31700 по 200, 3900 по 170, 4900 по 130, 50 по 100, 3900 по 80, 2900 по 40. У свему:

13,160.000 Круна, словом тринајест милиона 160.000 Круна.

GLÜCKSKALENDER FÜR DAS JAHR 1901.

Jänner			Feber			März			April			Mai			Juni			Juli			August			September			October			November			Dezember		
D	1	4042	F	1	38274	F	1	19815	M	1	44373	M	1	48569	S	1	38250	M	1	51633	D	1	59560	S	1	83465	D	1	55184	F	1	17797	S	1	83862
M	2	36473	S	2	51384	S	2	40489	D	2	52329	D	2	53709	S	2	51381	D	2	58046	F	2	83332	M	2	89242	M	2	83536	S	2	38975	M	2	44347
D	3	49544	S	3	56319	S	3	51635	M	3	59576	F	3	62319	M	3	55186	M	3	65832	S	3	86052	D	3	48569	D	3	8560	S	3	51635	D	3	51650
F	4	53718	M	4	64441	M	4	58050	D	4	83383	S	4	83468	D	4	62472	D	4	83584	S	4	35365	M	4	53709	F	4	38250	M	4	58046	M	4	59560
S	5	62452	D	5	83551	D	5	65835	F	5	86063	S	5	89345	M	5	83550	S	5	19815	M	5	44373	D	5	62319	S	5	51381	D	5	65835	D	5	83332
S	6	83478	M	6	17349	M	6	83591	S	6	35366	M	6	36462	D	6	8568	S	6	40489	D	6	52329	F	6	83468	S	6	55186	M	6	83584	F	6	86052
M	7	4053	D	7	38904	D	7	21622	S	7	44382	D	7	4042	F	7	38274	S	7	51635	M	7	59576	S	7	89345	M	7	62472	D	7	19815	S	7	35365
D	8	36475	F	8	51612	F	8	40497	M	8	52340	M	8	36473	S	8	51384	M	8	58050	D	8	83383	D	8	36462	D	8	83550	F	8	40489	S	8	44376
M	9	49711	S	9	58019	S	9	51636	D	9	59598	D	9	49544				D	9	65835	F	9	86063	M	9	49541	M	9	8568	S	9	51635	M	9	52329
D	10	53719							M	10	83430	F	10	53718	S	9	56319	M	10	83591	S	10	35366	D	10	4042	D	10	38274	S	10	58050	D	10	59576
F	11	62459	S	10	64479	S	10	59503	D	11	86070	S	11	62452	M	10	64441	D	11	21622				M	11	36473	F	11	51384	M	11	65835	M	11	83383
S	12	83492	M	11	83562	M	11	65839	F	12	35371				D	11	83551	F	12	40497	S	11	44382	D	12	49541	S	12	56319	D	12	83591	D	12	86063
			D	12	17752	D	12	85121	S	13	48076	S	12	83478	M	12	17349	S	13	51636	M	12	52340	F	13	53718				M	13	21622	F	13	35366
S	13	8457	M	13	38913	M	13	32706				M	13	4053	D	13	38904				D	13	59598	S	14	62452				M	14	83551	S	14	44382
M	14	37404	D	14	51320	D	14	44336	S	14	52503	D	14	36475	F	14	51612	S	14	59503	M	14	83430							D	15	17349			
D	15	49715	F	15	58033	F	15	51643	M	15	60033	M	15	49711	S	15	58019	M	15	65839	D	15	86070	S	15	83478				M	16	38904	S	15	52340
M	16	53720	S	16	64486	S	16	59504	D	16	83436	D	16	53719				D	16	85121	F	16	35371	M	16	4053				D	17	51612	M	16	59598
D	17	62461							M	17	89324	F	17	62459	S	16	64479	M	17	32706	S	17	48076	D	17	36475				F	18	58019	D	17	83430
F	18	83491	S	17	83564	S	17	83263	D	18	35375	S	18	83492	M	17	83563	D	18	44336				M	18	49711				S	19	64479	M	18	86070
S	19	8466	M	18	17760	M	18	85123	F	19	48087				D	18	17752	F	19	51643	S	18	52503	D	19	53719							D	19	35371
			D	19	38940	D	19	35355	S	20	52551	S	19	8457	M	19	38913	S	20	59504	M	19	60033	F	20	62459	S	20	83562	M	20	44336	F	20	48076
S	20	38139	M	20	51630	M	20	44337				M	20	37404	D	20	51620				D	20	83436	S	21	83492	M	21	17752	D	21	51643	S	21	52503
M	21	51356	D	21	58036	D	21	51649	S	21	60040	D	21	49715	F	21	58033	S	21	83263	M	21	89324				D	22	38915	F	22	59504			
D	22	55184	F	22	65816	F	22	59519	M	22	83439	M	22	53720	S	22	64486	M	22	85123	D	22	35375	S	22	8457	M	23	51620	S	23	83263	S	22	60033
M	23	62466	S	23	17797	S	23	83320	D	23	89327	D	23	62461				D	23	35355	F	23	48087	M	23	37404	D	24	58033	M	24	89324	M	23	83436
D	24	83536							M	24	35377	F	24	83494	S	23	83564	M	24	44337	S	24	52551	D	24	49715	F	25	64486	D	25	35375	D	24	89324
F	25	8560	S	24	38973	S	24	85128	D	25	48559	S	25	8466	M	24	17760	D	25	51649	S	25	60040	M	25	53720	S	26	83564	M	25	35355	M	25	35375
S	26	38250	M	25	51633	M	25	35362	F	26	52581				D	25	38940	F	26	59519	M	26	83439	D	26	62461				D	26	44337	D	26	18087
			D	26	58046	D	26	44347	S	27	60045	S	26	38139	M	26	51630	S	27	83320	D	27	89327	F	27	83494				M	27	51649	F	27	52551
S	27	51381	M	27	65832	M	27	51650				M	27	51356	D	27	58036				M	28	35377	S	28	8466				D	28	59519	S	28	60040
M	28	55186	D	28	83584	D	28	59560	S	28	83465	D	28	55184	F	28	65816	S	28	85128										F	29	83320	M	29	83436
D	29	62472				F	29	83332	M	29	89342	M	29	62466	S	29	17797	M	29	35362										S	30	85128	D	24	89324
M	30	83550				S	30	86052	D	30	35377	D	30	83536				D	30	44347													M	25	35375
D	31	8568										F	31	8560	S	30	38973	M	31	51650													D	26	18087
						S	31	35365																									F	27	52551
																																	S	28	60040
																																	M	29	83320
																																	M	30	89327
																																	D	31	35377

Wann habe ich Geburtstag? Jeder versuche sein ***Glück*** mit der an seinem ***Geburtstage*** verzeichneten Nummer. In diesem Kalender ist an ***jedem Tage*** des Jahres eine Nummer verzeichnet, welche bei ***umgehender*** Bestellung von uns bezogen werden kann, so dass Jedem die Wahl seiner Nummer freisteht. Sollte die Nummer inzwischen vergriffen sein, so senden Ihnen eine ähnliche.

Читаво подузеће стоји под надзором државним.

Улог за **оригиналне срећке** I. класе по плану износи:

за **осмину** (1/8) ф. — ·75 **или круна 1·50** за **четвртину** (1/4) ф. **1·50 или круна 3·—**
„ **половину** (1/2) ф. **3.—** „ „ **6·—** „ **читаву** (1/1) ф. **6·—** „ „ **12·—**

које ће се сваком уз поузеће **(Nachnahme)** или претходну **пошиљку** своте послати.

Званични планови бадава. Поруке за оригиналне срећке молимо, пошто **вучење већ 22. и 23. маја почиње,** да најдаље до

22. маја о. г. 190 6 8

непосредно на нас пошљете.

ФИЛИЈАЛЕ:
Museumring 11.
Elisabethring 54.

A. Török & Co.
BANKHAUS
Budapest, V., Waitznerring 4 a.

Ми смо многе и врло велике добитке исплатили нашим поштованим муштеријама и то за кратко време преко пет милиона круна.

Порука, коју треба одсећи. Herren A. TÖRÖK & Co. Hauptcollecture, Budapest

Молим за пошиљку ..... оригиналне срећке I. класе кр. угар. повл. класне лутрије са званичним планом извлачења.

Свота од ..... Кр. { **треба се уз поузеће подићи** / **следи са поштанском упутницом** } Што се не жели, молимо да се превуче.

Тачна адреса { .....

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.